

Horia Bădescu (n. 24 februarie 1943 la Aref pe Argeș) este poet, prozator și eseist, doctor în litere, jurnalist și diplomat; laureat al Premiului de poezie al Uniunii Scriitorilor și al mai multor premii ale Filialei Cluj a acesteia, al câtorva importante festivaluri internaționale, al Premiului „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1991) și al Premiului European de poezie francofonă „Léopold Sédar Senghor” (2004); membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Scriitorilor Francezi, membru al Maison Internationale de la Poésie de Bruxelles și al CIRET, membru de onoare al Academiei Francofone și al Uniunii Poetilor Francofoni, membru corespondent al Academiei Metropolitane de Litere și Arte din Feira de Santana, Brazilia. A publicat peste treizeci de volume de poezie, eseuri și romane, apărute în România, Franța, Belgia, Bulgaria, Macedonia, Spania, Vietnam. Membru fondator al grupării „Echinox” și al Societății Culturale și Festivalului Internațional „Lucian Blaga”. Comandor al Ordinului național român „Meritul Cultural” și cavaler al Ordinului național francez „Les Palmes académiques”. Printre cele mai recente volume: *O noapte cât o mie de nopți* (roman, Limes, 2011), *Cărțile viețuirii* (poeme, Eikon, 2013), *Roulette russe* (poeme, Ed. L’Herbe qui tremble, 2015), *Zborul găștei sălbatice* (roman, ed. a II-a, Școala Ardeleană, 2015), *Le poème va pieds nus* (poeme, Ed. L’Arbre à paroles, 2016), *Decameronice* (poeme, Școala Ardeleană, 2017), *Doar din pământul patriei* (eseuri, Școala Ardeleană, 2018), *Joia patimilor* (roman, ed. a IV-a, Școala Ardeleană, 2018), *Căderea din Rai* (memorialistică, Școala Ardeleană, 2020), *Poduri și vămi* (memorialistică, Școala Ardeleană, 2020), *O sută și una de poezii* (poeme, Editura Academiei Române, 2020), *Dinaintea ta merge tăcerea* (poeme, Școala Ardeleană, 2021), *Între Scila și Caribda, încotro?* (eseuri, Școala Ardeleană, 2022), *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj. Poeme alese și rostite de autor* (ediție revăzută și adăugită, Școala Ardeleană, 2022), *Rana ascunsă a fiecărei zile* (poeme, Școala Ardeleană, 2023), *Proba oglinzii* (eseuri, Școala Ardeleană, 2024), *Cafeneaua ingerilor* (eseuri, Școala Ardeleană, 2025), *Wan Qiao Wan Guan/Poduri și vămi* (memorialistică, Shanghai, 2025). În 2018, Editura Școala Ardeleană a publicat volumul *Reflexe francofone. Receptarea operei lui Horia Bădescu în spațiul cultural francofon* (ed. Ilie Rad), iar în 2026 a apărut monografia *Horia Bădescu. Existență și creație*, semnată de Mircea Popa.

HORIA BĂDESCU

LA RĂSĂRIT DE PARADIS

Cronica unui deceniu

Cluj-Napoca, 2026

liberului și libertinului Montmartre, scriitor ca și acesta în umorul devastator și zeflemeaua subțire. Dragul Werner Lambersy, salutat în noua-i calitate de devotata Georgette Wachtel „cu precizie, brio și umor”. Și de oenologul zilei, preparatorul toastului care-l lega pe fiecare nou academician de pământul colinei sacre!

Aveam să plec ducând cu mine acest pământ care mă făcuse al lui pentru totdeauna, simbol al Franței celei adevărate, care mi-aș dori să rămână mereu același în îndârjirea de a fi mereu profund omenesc în izbânzile și „păcatele sale”.

Pe 15 decembrie aterizam la Otopeni, semnam actele de pensionare și reveneam la Cluj. Eram *un jeune retraité* cu „nesimțita” pensie de 720 roni.

O bucată de viață trecuse și eu dimpreună cu ea. Căci patati și patata, zilele fug cu viața ta! – precum scriam în balada dedicată neuitatului Montmartre.

CUPRINS

UN VISĂTOR DIN EST / 7

SPOVEDANIA UNUI UTOPIC / 117

DOI ANI LA DEMISOL / 231

TOUJOURS PARIS / 255

UN VISĂTOR DIN EST

Scriu despre ei pentru că nimeni altcineva n-ar fi putut-o face. Nu din această perspectivă. Nu așa. Și scriind despre ei, scriu și despre mine, ca martor și participant al acestei aventuri întru umanitate și europenitate.

Scriu despre ei pentru că i-am iubit. Pentru că erau cu toții, și unii, tot mai puțini, sunt încă vii, încă în această lume, europenii cei adevărați, cei pe care și cu care ar fi trebuit să se construiască sau să se reconstruiască acest continent blagoslovit și deopotrivă blestemat de Dumnezeu, cei care purtau în spirit și în existență umanitatea lui. Acea care era și a mea. Și a noastră, dacă prin acest plural mi-i asum sau mă las ca asumat, ca moștenitori ai unui spațiu de viață omenească, de spiritualitate, de creație și de credință de o indestructibilă unitate în fascinanta bogăție a particularizărilor lui, a nuanțelor, a subtilităților, care-i fasonau această spectaculoasă policromie. Pe care ei, prietenii mei, frații mei scriitorii o purtau în ceea ce, forțând, dar nu prea mult, lucrurile, s-ar putea numi ADN-ul europenității, ADN-ul unui continent care n-a fost niciodată, nu este, și, dacă Europa nu se va sinucide, nu va fi al

negustorilor, al zarafilor reîntorși în templu, ci al păstrătorilor scânteii care arde cu mult înainte, cum afirma René Char, al trestiiilor gânditoare pentru care rațiunile inimii veghează asupra flăcării de gheață a rațiunii pure. Cu toții locuitori ai unui tărâm cu nevăzute, dar atât de reale în idealitatea lor, poduri și vămi ale măreției și ale umilinței omului. Viața mi-a dat șansa să mă aflu dimpreună cu ei și, uneori, să pot fi un liant și un custode al înțelegerii și prieteniei. Am dăruit și am primit deopotrivă.

Scriu despre ei scriind despre mine, vorbesc despre mine vorbind despre ei, fiindcă viețuirea e o oglindire prin ceilalți, într-un anume timp, dar și în timpul cel mare care se subscrie și-l înscrie pe cel dintâi.

*

Cartea aceasta e scrisă de un european care iubește Europa. Acest continent, care era, cum spuneam, o identitate construită în timp pe umanitatea omului, și deci a oamenilor, identitate care excede, fără a o uita vreo clipă, pe aceea a fiecăruia dintre cei care o locuiesc, a individului ca persoană și parte a unei comunități. Bazată, deopotrivă, pe relația omului cu transcendentul, în devenirea perpetuă și imanența acestuia în definirea ființei ca ființă, izvorâtă din existența și coexistența nu întotdeauna pașnică și armonioasă, dar unitară în esența ei, a celor trei ramuri

ale creștinismului, ortodoxie, catolicism și protestantism, trunchiul unic al tuturor ivit din rădăcina care așează iubirea la temelia universului. Un european care se simte și se vede ofensat de excluderea acestui incontestabil adevăr dintr-un viitor tot mai incert, dezamăgit de mințile idealizate care confundă puterea efemeră cu cezarismul medieval și biologia cu artefactul distrofic al ucenicilor vrăjitori împotmoliți în mocirla cifrei zero. Un european care vorbește, și prin vocile atâtor alți europeni, tuturor punctelor cardinale ale continentului.

*

Totul a început cu mult timp în urmă. La începutul celui de-al optulea deceniu al veacului trecut, prietena mea, dna Rodica Pop, care gestiona Centrul de literatură belgiană francofonă de la Facultatea de litere, m-a convins să mă aplec asupra câtorva poeți ai spațiului din care proveneau Maeterlinck, de Coster ori Munch și să-i traduc în românește. Mă exersasem întrucâtva în acest incitant și dificil exercițiu al transpunerii – al „răsădirii” cum spuneau înaintașii, a unor flori poetice de pe alte meleaguri în grădina noastră – pe pielea unor maestri străluciți, dragi sufletului meu: François Villon și Serghei Esenin, cu rezultate demne de interes, cel puțin așa ziceau unii. Fratele meu de vis și de boemie celestă, Romulus Vulpescu, mă gratulase pentru „Balada

lui Margot cea durdulie” cu un: „chapeau bas mon vieux, c’est mieux que la mienne”. Poate că da, poate că nu, dar truda pe divinele poeme ale potlogarului parizian mă vindecase de psihoza lunilor de provizorat și de spectrul sevrajului la închiderea brutală a Studioului de Radio Cluj în primăvara lui 1985.

Să mă întorc însă la propunerea distinsei doamne profesor Rodica Pop. Mi-ar fi imposibil de precizat momentul în care am pătruns într-un târâm care îmi era, la acea vreme, cvasinecunoscut. Fluxul memoriei nu e niciodată liniar, ci plin de hiatusuri, de salturi temporale și racursiuri, după o logică străină rațiunii, subordonată mai degrabă inserțiilor și pulsiunilor emoționale. Ceea ce pot spune cu precizie este faptul că primul poet belgian francofon pe care l-am transpus în românește a fost Etienne de Sadeleer, cel de care, peste ani, avea să mă lege o profundă amicitie. Dacă stau bine să mă gândesc, a fost chiar primul poet francofon contemporan tradus. Atunci nu știam mare lucru despre autor, dar ediția de o rafinată eleganță în care mi se înfățișau poemele ciclului „Cântecul de dragoste al doamnei cu licorn”, pe care mi-a împrumutat-o Rodica Pop, mă cucerise din prima clipă. Nu doar prin performanța tipografică, ci mai ales prin calitatea poetică a acestor imnuri trubadurești, inspirate de celebrele tapiserii găzduite de fascinantul muzeu de artă medievală Cluny, care mă întorceau în vremea lui Bernard de Ventadour și Bertran de

Born, a acelui *amour courtois* provensal care premersese baladele villonești. Poate că haina poetică, haloul de emoție lirică în care *Doamna cu licorn* și tapiseriile ei, în fotocopii de mare acuratețe, ajunseră până la mine – acum când scriu aceste rânduri, un exemplar magnific al cărții îmi îmbogățește biblioteca – nu doar m-a îndemnat să ofer cititorilor de poezie de la noi cele șase cântece ale ciclului, ci a generat și fidelitatea mea, de-a lungul viețuirii pariziene, pentru colecțiile muzeului Cluny.

Traducerea a apărut în numărul din aprilie 1985 al revistei *Vatra* și a fost urmată de un episod insolit pentru viața revuistică de la noi, dar și asumat. La scurtă vreme după ce-i trimisesem domnului de Sadeleer numărul cu pricina, m-am trezit cu un telefon de la Romulus Guga, alarmat că agentul literar al acestuia reclama drepturi de autor, evident în valută. Suma era modică, dar imposibil de acoperit într-o lume în care dreptul de a deține valuta exista doar pentru anumite persoane și doar în anumite condiții.

Era prima dată când, și eu și Guga, luam cunoștință de existența „instituției” agentului literar, rămasă și astăzi străină comunității scriitoricești de la noi, și, cum aveam să constat mai apoi, destul de puțin răspândită până și în „vestul sălbatic”. I-am trimis deci o scrisoare politicoasă dar ușor agasată autorului, spunându-i că, în fond, nu făcusem decât să-i facilitez, prin traducerea mea, accesul în orizontul altei culturi

și că un asemenea gest promoțional nu se cuvine a fi taxat pecuniar. Blândul și omul de mare distincție, cum avea să mi se dezvăluie mai apoi, Etienne, mi-a răspuns pe dată scuzându-se că agentul literar acționase fără știrea lui și lucrurile se încheiaseră aici. Aveam să ne cunoaștem și să ne recunoaștem în aura prieteniei după Revoluție.

Dar contactul cu poezia belgiană de expresie franceză și de transpunere a ei în românește a continuat cu poeți a căror creație consona cu propria mea viziune despre poezie și rosturile ei, pe care-i simțeam aproape membri ai aceleiași familii lirice, empatia fiind fundamentală pentru o bună traducere. Și am avut norocul să dau peste Maurice Carême, acest „Mozart al poeziei” cum îl numea Tristan Klingsor, „care a spus lucruri grave și profunde prin cuvinte simple”. M-am simțit aproape de claritatea desăvârșită, de echilibrul aproape clasic al poeziei sale, puternică în simțire și profundă în cugetare. M-am recunoscut în crezul său: „Adevărata originalitate, cred eu, este aceea care nu e căutată cu dinadinsul. Adevăratul poet este acela care, depășind modernismul, depășind teoriile epocii sale, vorbește despre omul din totdeauna”. Erau lucruri pe care le exprimasem eu însumi de nenumărate ori și aveam să continui a o face de-a lungul întregii vieți. L-am tradus cu bucurie, cu atașament, la vremea în care îi apăreau versurile tot în *Vatra* și tot într-un aprilie, dar al anului 1988. Carême părăsese această lume de un deceniu, însă companioana

sa, Jeannine Burny, avea să-i cultive memoria decenii la rând. Înființase o fundație ce-i purta numele, un premiu Maurice Carême, apărea cu ediții din opera acestuia la târgurile de carte și festivalurile din Belgia și Franța, dinamică, deschisă, prietenoasă. O persoană distinsă, mignonă, aparent fragilă, dar atât de puternică. De la ea am primit primul meu dicționar serios și prețios, un *Petit Robert* de ultimă generație, cu mult înainte să ne cunoaștem la Bruxelles, la începutul anilor '90 și aveam să ne regăsim cu bucurie de fiecare dată. Ultima oară cu ocazia ediției din 2016 a Festivalului de la Sète. Micuța doamnă avea să-l reîntâlnească pe poetul iubit în eternitate în 2020. Pe acela care, în 1934, dimpreună cu Norge, Vandercammen și Yvan Goll fondase celebra revistă literară *Le journal des poètes*, în care începând din 1990 aveam să semnez eu însumi de atâtea ori. Cam tot pe la mijlocul anilor '80, aveam să fac cunoștință cu fabulosul personaj care era Arthur Haulot, erou al rezistenței belgiene în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, supraviețuitor al lagărelor morții de la Mauthausen și Dachau, înnobilit baron de regele Belgiei și, poate, chiar cel mai important lucru, creatorul Festivalului de Poezie de la Knokke-Le-Zoute în 1951, devenit din 1994 Bienalele de Poezie de la Liège; a cărui flacăra o întreținea vie de o jumătate de veac. Nu ca „Big Arthur”, cum l-am alintat eu cu o sintagmă preluată de apropiați, nu cu omul în carne și

oase, uimitor în înfățișarea lui atât de singulară, aceasta avea să se întâmple cu mult mai târziu, ci cu poezia lui, penetrantă și atașantă, profundă și emoționantă, vorbind ca și în cazul lui Carême, despre adâncurile naturii umane, despre tumultul și pacea din sufletul omului, despre toate câte-i tulbură și-i înseninează inima, despre supărările și împăcările ei, fiindcă poetul e cel care dă seamă de pătimirea lumii, cum afirma în 2001, într-un cutremurător apel scris în amurgul vieții. Poem pe care l-am transpus în românește pentru volumul omagial editat la moartea lui:

APEL

*Poeți care vegheați genunile din an,
abisul morții, -al sângelui, al urii
ori al războiului
Poeți, enormi pești sacrii furișați printre-ale
adâncurilor umbre,
care din voi fac martori ai zeilor și ai semînței
voi sunteți cei ce seamă dați de pătimirea lumii
lipsită-atâta timp de bucurie.*

*Nu-i piatră, rană, mlaștină ori sărătură
pe care voi să n-o fi cunoscut.
De sângele vă curge mai bogat,
de plângerea vă este nesfârșită,
de mult mai vie-i suferința voastră, cu-atât mai rău*

*Nu sunteți voi făcuți să-i aruncați în față cerului
asprimea vieții și gustul sângelui și că nu-i spaimă*

*în lumea ce-i stăpână peste vegherea
voastră-nsingurată,
antene ale timpului?*

*Poeți smulși din tăcerea nopților
Vă chem întru speranța lumii
Vă strig întru-nsetarea lumii
Și vă somez întru lumina ei!*

I-am tradus poemele vibrante, publicate în câteva dintre revistele noastre. Nu am păstrat și nu am la îndemână toate datele biografice. Nu doar în cazul lui Arthur Haulot, nu pot reconstitui prezența revuistică exactă a poezilor pe care i-am tălmăcit. Unele au fost recuperate din arhiva tatălui meu, căruia de la debut i-am trimis cu regularitate aproape tot ceea ce am publicat. Am descoperit o pagină din *Tribuna* (august 1987) în care apăruseră fragmente din volumul lui *Adâncă umilință*. Ca mai toți din generația lui, tata însemna paragrafele ori poemele care-i plăcuseră. Preferatele sale fuseseră un poem de iubire și slavă a femeii și acest catren pe care nu pot să nu-l preiau aici pentru adâncă lui frumusețe poetică: „Vuietul sângelui pe pleoapele vieții/ Doar marea mai cântă atât de profund/ Dar numai sângele omului vorbește de zei/ Dacă marea doar mării-i răspunde.” E aici acel fior metafizic pe care-l întâlnești în poezia belgiană de expresie franceză, atât de apropiată de poezia noastră, ca mod de raportare la transcendență.

Haulot nu rămăsese insensibil. Nu era un necunosător al poeziei noastre și al apetitului pentru lectură al cititorilor români. Dar invitațiile sale la edițiile din 1986 și 1988 la Bienala de la Liège mi-a fost imposibil să le onorez. Ar fi inutil să mai spun de ce! Am putut-o face însă în binecuvântatul an '90. Spun binecuvântat nu doar fiindcă trăiam beția libertății de a călători după pofta inimii, ci și pentru că planetele s-au aliniat benefic pentru mine în acel an, îngăduindu-mi să intru în spațiul francofon prin poarta cea bună – cum spunea despre Cluj Michel Camus – Belgia, și să-mi continui călătoria inițiată în mitica Franță, fără să bănuiesc măcar o clipă că destinul îmi va dărui ceva mai târziu zece ani de viațuire pe malurile Senei.

Spun mitica Franță, pentru că imaginea ei, pe care o purtam în suflet și-n imaginație, era rodul lecturilor, istoriei, filmografiei, o imagine care venea din afara celui de-al nouăsprezecelea veac, din mirajul boemei, din farmecul a ceea ce s-a numit *La Belle Époque*, din mirajul cafenelei pariziene, al bistrourilor și-al șansonetei, pe care abia dacă aveam să le mai regăsesc, pe ici pe colo, în anii '90 când am descins în Hexagon, în nesupusul Montmartre care avea să mă adopte și să mă facă să-l iubesc pentru totdeauna. O Franță care acum, când rememorez o lume, un timp și chipuri ale prietenilor din anii de viațuire în ea, e pe cale să se stingă cu desăvârșire, o „corabie beată”, vorba lui Rimbaud, bolnavă, ca mai toată

Europa, de ea însăși, de fantezmele lepădării de sine a omului, ale cărei lumini se fac din ce în ce mai palide, mai șterse, în care „*les jours de gloire*” evocate și invocate de Marseilleză vorbesc despre vremuri trecute.

Atunci, însă, în binecuvântatul an 1990... Deși un avertisment primit mai înainte ar fi trebuit să mă facă circumspect în entuziasmul meu nemăsurat. Numai că sensul acelui avertisment avea să mi se dezvăluie mult mai târziu.

*

Cu ceva vreme înainte aveam să intru în legătură epistolară cu acela care avea să-mi devină prieten de-o viață și frate întru poezie, Gérard Bayo. Adresa lui și îndemnul de a-i scrie veniseră din partea poetului și profesorului Ion Pop, care intrase în legătură cu el în anii în care funcționase ca lector la Sorbona. Nu știam mare lucru despre Gérard, nu-i citisem nici un volum din nenumăratele care acum se află în biblioteca mea, știam că întreaga corespondență cu străinătatea trecea pe sub ochiul vigilent al paznicilor de zi și de noapte care vegheau asupra ideilor și vieților noastre, așa că i-am propus acestuia să ne scriem unul altuia ce credem despre poezie. Ce rost are ea în existența noastră, ce îndreptățiri și ce îndreptări poate ea propune omului și umanității, ba chiar despre orizontul transcendental al acesteia. Scrisesem pe vremea aceea un fel de